

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 20/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle kestävän metsätalouden määräaikaiseksi rahoituslaiksi sekä laeiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain ja kiinteistön yhteisomistajien osallistumisesta metsätalouden rahoituslainsäädännössä tarkoitettuun toimenpiteeseen annetun lain kumoamisesta sekä kestävän metsätalouden rahoituslain kumoamisesta

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä syyskuuta 2014 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle kestävän metsätalouden määräaikaiseksi rahoituslaiksi sekä laeiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain ja kiinteistön yhteisomistajien osallistumisesta metsätalouden rahoituslainsäädännössä tarkoitettuun toimenpiteeseen annetun lain kumoamisesta sekä kestävän metsätalouden rahoituslain kumoamisesta (HE 138/2014 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi maa- ja metsätalousvaliokuntaan samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- metsäneuvos Marja Hilska-Aaltonen, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Maarit Loiskekoski, ympäristöministeriö
- johtaja Petri Ahlroth, Suomen ympäristökeskus
- tutkimusjohtaja Taneli Kolström, Metsätutkimuslaitos
- metsäasiantuntija Lea Jylhä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- suojeluasiantuntija Virpi Sahi, Suomen luonnonsuojeluliitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet:

- Metsäteollisuus ry
- Metsänomistajien liitto Pohjois-Suomi
- Ekometsätalouden Liitto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen tavoitteena on sopeuttaa metsätalouden tuet uudistettujen EU:n valtiontukisuuntaviivojen mukaisiksi, lisätä tukien vaiuttavuutta ja selkeyttää tukiehtoja. Uuden, määräämisen kestävä metsätalouden rahoituslain tukijärjestelmän tavoitteena on kannustaa metsänomistajia toimenpiteisiin, jotka edistävät metsävarojen suotuisaa kehittymistä, metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamista ja ilmastomuutokseen sopeutumista. Hallituksen esityksen tavoitteena on myös se, että uuden metsälain säännökset otetaan paremmin huomioon myös tukijärjestelmässä.

Metsien kestävä hoidolla ja käytöllä voidaan edistää myös ilmastomuutoksen torjuntaa ja siihen sopeutumista sekä maaperän ja vesistön tilan parantamista. Ilmastomuutos lisää sään ääri-ilmiöitä, ja esimerkiksi hyönteistuhot tullevat yleistymään. Siksi metsien kestävä käyttö ja monimuotoisuuden turvaaminen edistää osaltaan myös metsien kestävyttä muuttuvan ilmaston oloissa. Tehostuvan metsätalouden mahdollisesti kasvavan kuormituksen vähentämiseksi tehokkaat vesiensuojelutoimenpiteet ovat tarpeen haitallisten vesistövaikutusten ehkäisemiseksi. Ilmastomuutos voi vaikuttaa myös maaperän eroosioherkkyyteen ja sitä kautta metsätalouden kuormitukseen. Valiokunta korostaa metsäluonnon monimuotoisuuden merkitystä ekologisenä perustana, jolle metsien käyttö rakentuu. Valiokunta pitää hyvänä rahoituslain lähtökohtaa, jonka mukaan tuettavien töiden tulee olla taloudellisesti ja metsien biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tarkoituksenmukaisia (6 §:n 1 momentti).

Valiokunta pitää hallituksen esitystä lähtökohtaisesti hyväksyttävänä. Rahoituslakiehdotuksessa on useita kannatettavia uudistuksia, kuten kantojen noston ja pellonmetsityksen poistaminen tuettavista työlajeista. Erityisesti kantojen noston haitallisia ympäristövaikutuksia on tutkittu laajasti. Tietyistä kiistanalaisista tuloksista huolimatta on selvää, että kantojen nostossa paljastuu runsaasti kivennäismaata ja irron-

neen kiintoaineen huuhtoutuessa vesistöön kulkeutuu myös ravinteita, jolloin kiintoainesämentaa ja liettää alapuolisia vesistöjä. Näin ollen on kannatettavaa, että tämä ympäristön kannalta haitallisena pidettävä työläji poistetaan tuen piiristä.

Valiokunta pitää erittäin hyvänä myös sitä, että rahoituslakiehdotuksen 21 §:n mukaan tuettavana metsäluonnon hoitohankkeena pidetään myös haitallisten vieraskasvilajien hävittämistä ja niiden leviämisen estämistä. Tämä tukee kansallisen vieraslajistrategian tavoitteita ja suojelee monimuotoisuutta.

Ympäristöministeriössä hallitusohjelman mukaisesti laaditussa raportissa¹ haitallisten tukien kartoittamiseksi on arvioitu myös metsätalouden tuet. Selvityksen mukaan metsätalouden tuilla ei ole merkittäviä haittavaikutuksia ympäristön kannalta. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin yksityiskohtiin, joita tulisi arvioida niiden mahdollisten haitallisten ympäristövaikutusten kannalta.

Ympäristöministeriön edellä mainitun raportin mukaan ympäristön kannalta tarkasteltuna uusien teiden rakentaminen lisää metsien pirstoutumista, joka on haitallista monimuotoisuudelle. Lisäksi metsäautoteiden rakentaminen aiheuttaa jossain määrin vesistöihin kohdistuvaa kiintoainekuormaa. Rahoituslakiehdotuksen 16 §:n mukaan tukea voi edelleen saada myös uuden metsäautotien rakentamiseen. Valiokunta toteaa, että uusia teitä tehtänee niin vähän (200 km), ettei sillä ole ympäristön kannalta suurta merkitystä. Uusien teiden tukeminen on kuitenkin lähtökohtaisesti ristiriidassa ympäristölle haitallisten tukien poistamistavoitteen kanssa. Hallituksen esityksen yksityiskoh- taisten perustelujen mukaan uusien metsäteiden rakentamishankkeita suunniteltaessa ja hyväksyttäessä tulee käyttää hyväksi jo olemassa olevia kulku-uria tien suunnittelun pohjana. Valiokunta korostaa, että kun on kyse erämaisista yh-

¹ Ympäristön kannalta haitalliset tuet, ympäristöministeriön raportteja 13/2013.

tenäisistä alueista, tämä on erityisen tärkeää, jotta haitalliset ympäristövaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Valiokunta katsoo myös, että tuki tulisi kohdistaa jatkossa ennen kaikkea metsäteiden perusparannukseen, jolloin ympäristövaikutukset ovat uutta tietä vähäisemmät.

Hallituksen esityksessä kunnostusojituksen tukeminen korvataan suometsien hoidon tuella. Valiokunta tukee muutosta, sillä kunnostusojituksen seurauksena valumavesissä kulkeutuvaa kiintoainetta on pidetty suurimpana metsätalouden vesistökuormittajana. Kiintoaine liettää vesistöjä, ja sen sisältämä orgaaninen aine kuluttaa happea hajotessaan. Typpi ja fosfori kulkeutuvat vesistöön ojitusalueiden valumavesien mukana useimmiten sitoutuneena kiintoaineeseen, mutta myös liuenneina yhdisteinä. Suometsien hoidon rahoitusehtoihin liittyy monia vesiensuojelutoimenpiteitä, joilla vähennetään vesistökuormitusta, ja kustannusten ja hyötyjen kannalta tukea voidaan pitää perusteltuna.

Tukea voidaan rahoituslakiehdotuksen 14 §:n mukaan myöntää juurikäävän torjuntaan. Juurikäpää voi laajalle levitessään olla suuri haaste metsänomistuksen taloudelliselle kannattavuudelle, koska se lahottaa rungon arvokkainta osaa, tunkkipuuta. Tukea ei voida pitää ympäristön kannalta haitallisena, koska se on hyvin kohteeseensa vaikuttava ja sen hyödyt todennäköisesti ylittävät sen mahdolliset ekologiset haitat.

Lakiehdotuksen 13 §:n mukaan tukea voidaan myöntää metsien terveyslannoitukseen. Pykälän 3 momentin mukaan tukea ei myönnetä, ellei toimenpiteen suunnittelussa ole kiinnitetty erityistä huomiota toimenpiteiden aiheuttamiin vesistö- ja ympäristövaikutuksiin ja mahdollisesti aiheutuvien haittojen vähentämiseen. Valiokunta toteaa metsien terveyslannoitusten ongelmaksi erityisesti sen, että kun niitä tehdään lentolevityksenä, lannoitteet joutuvat herkästi vesistöön ojien kautta. Lannoittaminen paitsi lisää puuston kasvua myös vilkastuttaa maaperän ravinnekiertoja, mikä osaltaan voimistaa met-

sien yleistä rehevöitymiskehitystä. Vaikutusta metsäluontoon ei pidetä yleisesti suurena, mutta tukea voidaan myös pitää haitallisena ympäristötutena. Ympäristöhaittojen ehkäisemiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Uudessa metsälaissa on otettu aikaisempaa laajemmin huomioon eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen edellytykset ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Rahoituslakiehdotuksen ekologisten ja metsän kasvupotentiaalia edistävien tukien on kuitenkin arvioitu ohjaavan selvästi tasaikäismetsätalouden harjoittamiseen. Valiokunta toteaa, että eri-ikäisrakenteisen kasvatuksen yleistymisen vähentäisi itsessään tuen tarvetta ja olisi siten pitkällä tähtäimellä tavoiteltavaa.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että tukien hallinnollisiin kustannuksiin kiinnitetään huomiota kustannustehottomuuden ehkäisemiseksi. Lisäksi rahoituslain 8 §:ään liittyviä vastuukysymyksiä tulisi selventää. Tarpeen on myös suorien työtukien sijaan pyrkiä tukemaan toiminnan kehittämistä ja luoda sitä kautta uusia, tehokkaampia ja vaikuttavampia toimintatapoja ja -malleja.

Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että metsänuudistaminen ehdotetaan poistettavaksi tuettavista työlajeista, koska se on metsälain mukaan maanomistajan velvollisuus ja velvoitteiden täyttämiseen ei voida myöntää tukea (6 §:n 2 momentti). Tämä vaikuttaa erityisesti Pohjois-Suomen vajaatuottoisiin metsiin, joiden hoito vaikeutuu. Ympäristövaliokunta esittää, että maa- ja metsätalousvaliokunta selvittää, voidaanko Pohjois-Suomen vajaatuottoisten metsien hoitoa kuitenkin tukea valtiontukisäännösten kannalta hyväksyttävällä tavalla.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta esittää,

että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

YmVL 20/2014 vp — HE 138/2014 vp

Helsingissä 21 päivänä lokakuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Martti Korhonen /vas	Tapani Mäkinen /kok
vpj.	Rakel Hiltunen /sd	Martti Mölsä /ps
jäs.	Christina Gestrin /r	Sari Palm /kd
	Timo Heinonen /kok	Raimo Piirainen /sd
	Pauli Kiuru /kok	Anni Sinnemäki /vihr
	Jukka Kärnä /sd	Mirja Vehkaperä /kesk
	Jari Lindström /ps	Juha Väättäinen /ps.
	Eeva-Maria Maijala /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi kestävä metsätalouden määräraikainen rahoituslaki (ns. Kemera-laki). Laissa säädettäisiin uudeen metsätalouden tukien myöntämisen perusteet sekä yleiset edellytykset. Esityksen tavoitteena on lisätä tukien vaikuttavuutta sekä selkiyttää ja yksinkertaistaa tukiehtoja. Lisäksi yhtenä keskeisenä Kemera-lain uudistamisen lähtökohtana on ollut myös Euroopan unionin valtiontukiuudistukset vuosille 2014—2020. Esityksessä on huomioitava myös se, että uudet tukisäännökset ovat entistä yksityiskohtaisemmat sekä lisäävät tukiin liittyvää hallinnollista työtä. Tällä ao. esityksellä halutaan myös varmistaa se, että se vastaa ja täyttää perustuslaissa asetetut vaatimukset.

Valiokuntaryhmämme pitää ns. Kemera-lakia myönteisenä ja kannatettavana asiana yhteiskunnallemme. Kokonaisuudessaan voidaan sanoa, että kestävä metsätalouden rahoituslaki on yksi perusedellytys sille, että maamme metsät voidaan pitää jatkossakin elinvoimaisina sekä entistä monimuotoisempina. Kemera-laki on myös keskeinen osa metsätaloutemme kannustavuutta ja kannattavuutta.

Isossa kokonaiskuvassa valiokuntaryhmämme haluaa kiinnittää huomiota pariin eri seikkaan. Ensinnäkin olemme huolestuneita siitä, että metsänuudistaminen ei enää uudessa esityksessä missään muodossa sisälly tukitoimenpiteisiin. Tämä voi johtaa mielestämme erityisesti Pohjois-Suomessa siihen, että metsien kannattavuus, etenkin metsien uudistamisen kannattavuus, heikkenee oleellisesti. Emme pidä tätä

suotavana kehityksenä maassamme. Toisaalta tämä muutos voi johtaa myös siihen, että koko metsätalouden kannattavuusraja, ns. nollaraja, tulee yhä etelämmäksi. Tämäkään ei ole hyvää kehitystä.

Lisäksi valiokuntaryhmämme näkee, että uuden lain mukainen eri-ikäisten metsien hoito ei ole samanlainen vaihtoehto niissä metsissä, jotka ovat vajaatuottoisia kohteita. Esityksellä voi olla myös työllisyyttä heikentäviä vaikutuksia, koska myös työllisyyssehtoisten töiden tuki poistuu esityksestä. Tämä ei ole suotavaa kehitystä nyky-yhteiskunnassa, jossa maassamme on jo lukuisia työttömiä.

Lopuksi haluamme kiinnittää erityistä huomiota siihen, että lain uudistamisen myötä metsänhoito- ja metsänparannustöihin olisi tulossa noin kolmen (3) kuukauden katkos johtuen muun muassa lain voimaantulon aikarajoista sekä tukiehtojen muutoksista. Valiokuntaryhmämme mielestä näin ei voi olla. Tähän tulee kiinnittää myös huomiota ennen kuin kyseinen laki saatetaan voimaan. Samaten pidämme metsäautoteiden rakentamista kannatettavana, sillä täten voidaan tukea sekä maaseudun elinvoimaisuutta että metsäteollisuutemme raaka-aineen saantia. Tämä on elintärkeää, jotta yhteiskunnan pyörät pysyvät pyörimässä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 21 päivänä lokakuuta 2014

Martti Mölsä /ps
Jari Lindström /ps
Juha Väättäinen /ps